

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (devintoji kolegija)

SPRENDIMAS

2020 m. vasario 27 d.*

„Apeliacinis skundas – EŽŪOGF, EŽŪGF ir EŽŪFKP – Europos Sąjungos nefinansuojamos išlaidos – Lietuvos Respublikos patirtos išlaidos – Ankstyvo pasitraukimo parama – Reglamento (EB) Nr. 1257/1999 33m straipsnio 1 dalis – Įrodymų iškraipymas“

Byloje C-79/19 P

dėl 2019 m. vasario 1 d. pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateikto apeliacinio skundo

Lietuvos Respublika, iš pradžių atstovaujama R. Krasuckaitės, vėliau K. Dieninio,

apeliantė,

dalyvaujant kitai proceso šaliai

Europos Komisijai, atstovaujamai J. Jokubauskaitės ir J. Aquilina,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (devintoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas S. Rodin, teisėjai D. Šváby (pranešėjas) ir N. Piçarra,

generalinis advokatas G. Pitruzzella,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: lietuvių.

Sprendimą

- 1 Apeliaciniu skundu Lietuvos Respublika prašo panaikinti 2018 m. lapkričio 22 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Lietuva / Komisija* (T-508/15, nepaskelbtas Rink., EU:T:2018:828, toliau – skundžiamas sprendimas), kuriuo atmestas jos ieškinys dėl 2015 m. birželio 22 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimo (ES) 2015/1119 dėl valstybių narių patirtų tam tikrų išlaidų nefinansavimo Europos Sąjungos lėšomis iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) (OL L 182, 2015, p. 39), kiek juo Lietuvos Respublikai nustatyta 5 % fiksuoto dydžio finansinė pataisa ir atimta 1938 300,08 EUR suma iš finansavimo, skirto pagal priemonę „Ankstyvas pasitraukimas“ nuo 2010 m. spalio 16 d. iki 2013 m. spalio 15 d. (toliau – ginčijamas sprendimas).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Reglamentas Nr. 1257/1999

- 2 1999 m. gegužės 17 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1257/1999 dėl Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) paramos kaimo plėtrai ir iš dalies pakeičiančio bei panaikinančio tam tikrus reglamentus (OL L 160, 1999, p. 80; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 25 t., p. 391), iš dalies pakeisto Aktu dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo į Europos Sąjungą sąlygų (OL L 236, 2003, p. 33) (toliau – Reglamentas Nr. 1257/1999), 10 straipsnis buvo II antraštinės dalies „Kaimo plėtros priemonės“ IV skyriuje „Ankstyvas išėjimas į pensiją“. Šio straipsnio 1 dalyje buvo numatyta:

„Suteikiant paramą anksčiau išeinantiems į pensiją ūkininkams siekiama toliau išvardytų tikslų:

- aprūpinti pajamomis pagyvenusius ūkininkus, apsisprendusius baigti ūkininkavimą,
- skatinti pagyvenusių ūkininkų keitimą jaunesniais, kurie prireikus gali padidinti veikiančių žemės ūkio valdų ekonominį gyvybingumą,
- keisti žemės ūkio paskirties žemės paskirtį, jei jos ekonominis gyvybingumas yra nepakankamas.“

- 3 Šio reglamento 11 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta:

„Ūkį perduodantis asmuo:

- turi išties nutraukti komercinį ūkininkavimą, tačiau jis gali toliau tęsti nekomercinę veiklą ir toliau naudoti pastatus,
- turi būti ne jaunesnis kaip 55 metų, bet valdos perdavimo metu dar nesulaukęs nustatyto pensinio amžiaus

ir

- iki perdavimo ūkininkavęs pastaruosius 10 metų.“

- 4 Šio reglamento 33b straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje „pusiau natūriniai ūkiai“ buvo apibrėžiami kaip „ūkiai, kurie pagrindinai gamina savo pačių vartojimui, tačiau tuo pat metu dalį savo produkcijos parduoda“.
- 5 Iš Reglamento Nr. 1257/1999 33k straipsnio matyti, kad šio reglamento II antraštinėje dalyje „Kaimo plėtros priemonės“ esančio IXa skyriaus „Specialios priemonės naujosioms valstybėms narėms“ III poskyrio „Nukrypimai“ nuostatose buvo numatyti atvejai, kai, be kita ko, Lietuvos Respublika gali nukrypti nuo reikalavimų atitikimo kriterijų, nustatytų dėl I, IV, V ir VII skyriuose apibrėžtų priemonių.
- 6 Šio reglamento 33m straipsnio 1 dalies tekstas buvo toks:

„Nukrypstant nuo 11 straipsnio 1 dalies antrosios įtraukos, Lietuvos ūkininkai, kuriems buvo suteikta pieno kvota, gali pasinaudoti ankstyvo išėjimo į pensiją schema tuo atveju, jei jie ūkio perdavimo metu yra jaunesni kaip 70 metų.

Paramos dydžiui taikomi šio Reglamento 1 priede nustatyti maksimalūs dydžiai ir jis apskaičiuojamas atsižvelgiant į ūkiui tenkantį pieno kvotos dydį ir bendras ūkininkavimo apimtis.

Ūkį perduodančiam asmeniui suteiktos pieno kvotos neatlygintinai grąžinamos nacionaliniam pieno kvotos rezervui.“

Reglamentas Nr. 1698/2005

- 7 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) (OL L 277, 2005, p. 1), iš dalies pakeisto 2006 m. birželio 19 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1463/2006 (OL L 277, 2006, p. 1) (toliau – Reglamentas Nr. 1698/2005), 20 straipsnyje buvo numatyta:

„Parama, skirta žemės ūkio ir miškininkystės sektoriaus konkurencingumui, apima:

- a) priemonės, skirtas žinioms skatinti ir žmogiškajam potencialui didinti per:

<...>

- iii) ankstyvą ūkininkų ir ūkio darbuotojų pasitraukimą iš prekinės žemės ūkio gamybos; <...>

<...>

- d) pereinamojo laikotarpio priemonės <...> Lietuvai <...>, susijusias su:

- i) pusiau natūrinių restruktūrizuojamų žemės ūkio valdų rėmimu;

<...>“

- 8 Reglamento Nr. 1698/2005 23 straipsnio 1 ir 2 dalys buvo suformuluotos taip:

„1. Parama, numatyta 20 straipsnio a punkto iii papunktyje, skiriama:

- a) ūkininkams, nusprendusiems sustabdyti prekinę žemės ūkio gamybą dėl savo valdos perleidimo kitiems ūkininkams;
- b) ūkio darbuotojams, apsisprendusiems nutraukti ūkio darbuotojo veiklą po valdos perleidimo.

2. Perleidėjas:

- a) yra ne jaunesnis kaip 55 metų amžiaus, tačiau perleidimo metu dar nėra sulaukęs nustatyto pensinio amžiaus, arba perleidimo metu yra ne daugiau kaip 10 metų jaunesnis nei atitinkamoje valstybėje narėje nustatytas pensinis amžius;
  - b) galutinai sustabdo visą prekinę žemės ūkio gamybą;
  - c) iki valdos perleidimo ūkininkavo 10 metų.“
- 9 Šio reglamento 34 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta:
- „20 straipsnio d punkto i papunktyje numatyta parama žemės ūkio valdoms, gaminančioms pirmiausia savo pačių reikmėms, taip pat dalį savo produkcijos parduodančioms rinkoje (pusiau natūriniai ūkiai), skiriama verslo planą pateikusiems ūkininkams.“
- 10 Šio reglamento 94 straipsnio antroje pastraipoje buvo numatyta, kad jis taikomas Bendrijos paramai, susijusiai su programavimo laikotarpiu, prasidedančiu 2007 m. sausio 1 d.

Reglamentas Nr. 1306/2013

- 11 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos, kuriuo panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 352/78, (EB) Nr. 165/94, (EB) Nr. 2799/98, (EB) Nr. 814/2000, (EB) Nr. 1290/2005 ir (EB) Nr. 485/2008 (OL L 347, 2013, p. 549, toliau – Reglamentas Nr. 1306/2013), 52 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Komisija įvertina sumas, kurios nebus finansuojamos, atsižvelgdama į nustatytą neatitikties mastą. Ji tinkamai atsižvelgia į pažeidimo pobūdį ir į Sąjungai padarytą finansinę žalą. Sprendimą neskirti finansavimo ji pagrindžia nurodydama neteisėtai išleistas sumas ir, jei dedant proporcingas pastangas tų sumų nurodyti neįmanoma, gali taikyti ekstrapoliuotojo arba fiksuoto dydžio pataisas. Fiksuoto dydžio pataisos taikomos tik tais atvejais, kai dėl atvejo pobūdžio ar dėl to, kad valstybė narė nepateikė Komisijai būtinos informacijos, dedant proporcingas pastangas neįmanoma tiksliau nustatyti Sąjungai padarytos finansinės žalos.“

Kaimo plėtros planų patvirtinimo sprendimai

- 12 2004 m. rugpjūčio 3 d. Sprendimu C(2004) 2949 *final* ir 2007 m. spalio 19 d. Sprendimu C(2007) 5076 *final* Europos Komisija patvirtino atitinkamai 2004–2006 m. ir 2007–2013 m. kaimo plėtros planus (toliau – KPP), juose buvo numatyta įgyvendinti „ankstyvo pasitraukimo“ priemonę, susijusią su prekinę žemės ūkio gamyba.

Ginčo aplinkybės

- 13 Ginčo aplinkybes Bendrasis Teismas išdėstė skundžiamo sprendimo 23–44 punktuose, ir šio proceso tikslais jos gali būti apibendrintos, kaip nurodyta toliau.
- 14 2009 m. balandžio 20–24 d. Komisija Lietuvoje atliko priemonės „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“ atitikties Tarybos reglamentui (EB) Nr. 1257/1999 (dėl 2004–2006 m. KPP) ir Tarybos reglamentui (EB) Nr. 1698/2005 (dėl 2007–2013 m. KPP) patvirtinimo auditą.

- 15 Pagal 2006 m. birželio 21 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 885/2006, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1290/2005 nuostatų dėl mokėjimo agentūrų ir kitų įstaigų akreditavimo bei EŽŪGF ir EŽŪKPF sąskaitų patikrinimo ir patvirtinimo taikymo taisykles (OL L 171, 2006, p. 90, toliau – Reglamentas Nr. 885/2006), 11 straipsnį Komisija pasibaigus procedūrai 2012 m. spalio 9 d. raštu perdavė Lietuvos valdžios institucijoms savo galutinę poziciją. Šiame rašte, pacitavusi Taikinimo institucijos nuomonę ir jos 2012 d. sausio 27 d. galutinės ataskaitos išvadas, Komisija toliau laikėsi savo pozicijos dėl sąvokos „vertimasis prekinė žemės ūkio gamyba“ prieš ūkininkui galint pasinaudoti parama pagal ankstyvo pasitraukimo priemonę aiškinimo. Konkrečiai kalbant, atsižvelgusi į pusiau natūrinių ūkių apibrėžtį, Lietuvoje nustatytą taikant priemonę „Pusiau natūrinis ūkininkavimas“, Komisija padarė išvadą, kad Lietuvos Respublikos *ex post* pateiktas prekinės žemės ūkio gamybos apibrėžimas gali leisti manyti, kad į tokią veiklą patenka ūkiai, kuriuose vykdoma gamyba, neatitinkantys minimalių reikalavimų, kad būtų laikomi pusiau natūriniais ūkiais. Komisija pateikė pavyzdį, kai ūkį su dviem pieninėmis karvėmis Lietuvos valdžios institucijos laikė ūkiu, kuriame vykdoma prekinė žemės ūkio gamyba, nors toks ūkis neatitinka minimalių reikalavimų, kad jį būtų galima laikyti pusiau natūriniu ūkiu. Remdamasi tuo Komisija padarė išvadą, kad Lietuvos valdžios institucijų *ex post* atlikti patikrinimai nėra tinkama priemonė įrodyti, kad finansinė rizika yra mažesnė, nei siūloma fiksuoto dydžio pataisa. Taigi, ji nusprendė, kad Lietuvos valdžios institucijos neišsamiai perkėlė Sąjungos teisės reikalavimus, todėl reikia taikyti fiksuoto dydžio finansinę pataisą.
- 16 2013 m. vasario 26 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimu 2013/123/ES dėl valstybių narių patirtų tam tikrų išlaidų nefinansavimo Europos Sąjungos lėšomis iš EŽŪOGF Garantijų skyriaus, EŽŪGF ir EŽŪFKP (OL L, 67, 2013, p. 20, toliau – Įgyvendinimo sprendimas 2013/123) ši institucija skyrė Lietuvos Respublikai 5 % 3 033 008,85 EUR dydžio finansinę pataisą, susijusią su lėšomis, išmokėtomis pagal priemonę „Ankstyvas pasitraukimas“ per pažeidimo laikotarpį nuo 2007 m. liepos 8 d. iki 2010 m. spalio 15 d.
- 17 Ataskaitos santraukoje Komisija apibendrino finansinės pataisos, padarytos atlikus patikrinimus per atitikties reikalavimams tikrinimo procedūrą, motyvus. Ji, be kita ko, nurodė, kad Lietuvos valdžios institucijos neįrodė, jog per *ex post* patikrinimą taikytos sąvokos „prekinė žemės ūkio gamyba“ apibrėžtis atitinka pusiau natūrinių ūkių apibrėžtį, todėl šių institucijų atliktas *ex post* patikrinimas yra netinkamas siekiant įrodyti, kad finansinė rizika yra mažesnė, nei nustatyta fiksuoto dydžio pataisa.
- 18 Lietuvos Respublika neginčijo Įgyvendinimo sprendimo 2013/123, kuriuo nustatyta ši fiksuoto dydžio finansinė pataisa.
- 19 2014 m. birželio 27 d. Komisijos tarnybos pagal Reglamento Nr. 885/2006 11 straipsnio 2 dalies trečią pastraipą ir 16 straipsnio 1 dalį išsiuntė Lietuvos Respublikai oficialų pranešimą dėl lėšų, išmokėtų nuo 2010 m. spalio 16 d. iki 2013 m. spalio 15 d. pagal priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“.
- 20 Komisija nurodė, kad tai yra papildomas oficialus pranešimas dėl audito, kurio pagrindu buvo priimtas Įgyvendinimo sprendimas 2013/123, kuriame pažymėta, kad dėl tų pačių priežasčių, kaip nurodytosios šio audito ataskaitos santraukoje, Lietuvos Respublikai reikia skirti naują finansinę pataisą, susijusią su šiuo laikotarpiu.
- 21 Komisija rėmėsi keliais dokumentais, parengtais priimant Įgyvendinimo sprendimą 2013/123, įskaitant jos 2012 m. spalio 9 d. galutinę poziciją. Kaip priedą ji pridėjo ataskaitos santrauką, susijusią su šiuo sprendimu, kurioje pažymėta, jog Lietuvos valdžios institucijos neįrodė, kad per *ex post* atliktą patikrinimą nustatyta sąvokos „prekinės žemės ūkio gamybos“ apibrėžtis atitinka pusiau natūrinių ūkių apibrėžtį, todėl šių institucijų atliktas *ex post* patikrinimas nebuvo tinkamas įrodyti, kad finansinė rizika yra mažesnė už siūlomą fiksuoto dydžio finansinę pataisą. Komisijos tarnybos padarė išvadą, kad dėl šių trūkumų reikia taikyti naują 5 % fiksuoto dydžio pataisą.

- 22 2014 m. liepos 17 d. Lietuvos žemės ūkio ministerija raštu pareiškė nesutinkanti su Komisijos siūloma pataisa ir prašė pateikti ginčą spręsti Taikinimo institucijai. Tame pačiame rašte Lietuvos žemės ūkio ministerija pabrėžė siūlomos naujos pataisos neproporcingumą, nes žala, kuri gali būti padaryta Sąjungai, susijusi su laikotarpiu nuo 2010 m. spalio 16 d. iki 2013 m. spalio 15 d., siekė tik 16 788,34 EUR. Ji taip pat priminė Lietuvos valdžios institucijų atlikto paraiškų *ex post* patikrinimo turinį ir kriterijus, kuriais remiantis atliekama ši kontrolė. Be to, ji nurodė, kad pareiga taikyti kiekybinius kriterijus, kaip antai ūkio ar gautų pajamų dydžio, yra neteisėtas. Ji apibūdino konkrečią Lietuvos padėtį ir galimas neigiamas pasekmes, sąvoką „prekinė žemės ūkio gamyba“ prilyginus sąvokai „pusiau natūriniai ūkiai“.
- 23 2014 m. gruodžio 17 d. Taikinimo institucija nurodė, kad susitaikymo negali būti pasiekta, nes tai yra tęstinė finansinė pataisa, o pirminė finansinė pataisa buvo nustatyta Įgyvendinimo sprendimu 2013/123 ir jis nebuvo ginčijamas.
- 24 2015 m. kovo 10 d. Komisija pranešė Lietuvos institucijoms, kad, iš esmės nepasikeitus pirminės finansinės pataisos skyrimo priežastims, taip pat atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos institucijos nesiėmė jokių taisomųjų priemonių, tikslinga taikyti tokią pačią – 5 % fiksuoto dydžio finansinę pataisą už mokėjimus, atliktus pagal priemonę „Ankstyvas pasitraukimas“.
- 25 2015 m. birželio 22 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą. Juo Komisija pagal Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnį skyrė Lietuvai 5 % 1 938 300,08 EUR finansinę pataisą dėl lėšų, išmokėtų pagal priemonę „Ankstyvas pasitraukimas“ laikotarpiu nuo 2010 m. spalio 16 d. iki 2013 m. spalio 15 d., motyvuodama tuo, kad Lietuvos Respublika tinkamai nepatikrino ūkininkams nustatyto įpareigojimo prieš gaunant ankstyvo pasitraukimo paramą užsiimti prekybine žemės ūkio gamyba.

Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiamas sprendimas

- 26 2015 m. rugsėjo 2 d. Bendrojo Teismo kanceliarijai pateiktu pareiškimu Lietuvos Respublika pareiškė ieškinį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo ir nurodė vienintelį pagrindą, grindžiamą Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 2 dalies, siejamos su proporcingumo principu, pažeidimu. Šį pagrindą sudarė dvi dalys, atitinkamai susijusios su tuo, kad ginčijamame sprendime nustatant fiksuoto dydžio pataisą nebuvo atsižvelgta į pažeidimo pobūdį ir Sąjungai padarytą finansinę žalą, ir, kita vertus, su šios fiksuoto dydžio finansinės pataisos neproporcingumu.
- 27 Skundžiamu sprendimu Bendrasis Teismas atmetė šį pagrindą ir patį ieškinį.

Šalių reikalavimai

- 28 Lietuvos Respublika Teisingumo Teismo prašo:
- panaikinti skundžiamą ir ginčijamą sprendimus ir
  - priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas, patirtas per procesą Bendrajame Teisme ir apeliaciniame procese.
- 29 Komisija prašo Teisingumo Teismo atmesti apeliacinį skundą ir priteisti iš Lietuvos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.

Dėl apeliacinio skundo

- 30 Grįsdama apeliacinį skundą Lietuvos Respublika pateikia du pagrindus. Nurodydama pirmąjį apeliacinio skundo pagrindą ši valstybė narė teigia, kad Bendrasis Teismas klaidingai aiškino ir taikė Reglamento Nr. 1257/1999 33m straipsnio 1 dalį, kai nusprendė, kad pieno kvotos turėjimas nėra akivaizdus Lietuvos ūkininko dalyvavimo prekinėje žemės ūkio gamyboje įrodymas. Nurodydama antrąjį pagrindą ji teigia, kad Bendrasis Teismas iškreipė įrodymus, kai skundžiamo sprendimo 74–79 punktuose nusprendė, kad Lietuvos vyriausybė neįrodė, jog pieno kvotos turėjimas reiškia, kad atitinkamas ūkininkas užsiėmė prekinę žemės ūkio gamyba.

Dėl pirmojo pagrindo

Šalių argumentai

- 31 Pirmąjį pagrindą sudaro dvi dalys.
- 32 Pirmojo pagrindo pirmoje dalyje Lietuvos Respublika iš esmės nurodo, kad skundžiamo sprendimo 72, 82 ir 83 punktuose Bendrasis Teismas klaidingai aiškino ir taikė Reglamento Nr. 1257/1999 33m straipsnio 1 dalį. Konkrečiau kalbant, ji priekaištauja Bendrajam Teismui dėl to, kad jis šios nuostatos neaiškino taip, kad pieno kvotos suteikimas Lietuvos ūkininkui yra reikšmingas kriterijus nustatant, kad jis gali pasinaudoti ankstyvo pasitraukimo schema.
- 33 Lietuvos Respublikos teigimu, toks aiškinimas išplaukia iš paties Reglamento Nr. 1257/1999 33m straipsnio 1 dalies teksto, nes šioje nuostatoje numatyta, kad ankstyvo išėjimo į pensiją schema gali pasinaudoti Lietuvos ūkininkai, kuriems buvo suteikta pieno kvota, ūkį perduodančio ūkininko pieno kvotos grąžinamos į nacionalinį rezervą, o paramos suma apskaičiuojama atsižvelgiant į pieno kvotos dydį.
- 34 Be to, Lietuvos Respublika tvirtina, kad Reglamento Nr. 1257/1999 33m straipsnio 1 dalyje numatyta nukrypti leidžianti nuostata atsirado dėl to, kad buvo aiškiai atsižvelgta į situaciją Lietuvos pieno sektoriuje. Todėl sąvokos „pieno kvota“ vartojimas šioje nuostatoje tikrai nėra nereikšmingas.
- 35 Pirmojo pagrindo antroje dalyje Lietuvos Respublika iš esmės nurodo, kad Bendrasis Teismas klaidingai taikė savo paties jurisprudenciją, kai skundžiamo sprendimo 72, 78 ir 84 punktuose nusprendė, kad vien pieno kvotos turėjimo ar paskersti skirto gyvūno registravimo atitinkamoje informacinėje sistemoje nepakanka norint konstatuoti, kad ūkininkas užsiima prekinę žemės ūkio gamyba. Konkrečiau kalbant, Lietuvos Respublika remiasi 2015 m. vasario 25 d. Sprendimu *Lenkija / Komisija* (T-257/13, nepaskelbtas Rink., EU:T:2015:111), pagal kurį su gamyba susiję kriterijai yra reikalingi tik siekiant nustatyti, ar ūkininkas gauna realių pajamų, tačiau jais nesiekama nustatyti minimalios ūkio ekonominio dinamiškumo ribos, kurios nepasiekus ūkis nebūtų laikomas užsiimančiu prekinę žemės ūkio gamyba.
- 36 Lietuvos Respublika tvirtina, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, kad vienos karvės laikymas, leidžiantis parduoti 2 ar 3 litrus pieno per dieną, arba vienos karvės, kuri vėliau bus paskersta, auginimas yra nereikšmingas, todėl negali generuoti realių pajamų. Taip Bendrasis Teismas nustatė minimalią ribą, kurios nepasiekus ūkio negalima laikyti užsiimančiu prekinę žemės ūkio gamyba.
- 37 Komisija teigia, kad reikia atmesti visą šį pirmąjį ieškinio pagrindą.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 38 Kalbant apie pirmojo ieškinio pagrindo pirmą dalį, reikia pažymėti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos tekstą, bet ir į kontekstą bei teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus.
- 39 Kaip nurodyta Reglamento Nr. 1257/1999 10 straipsnyje, juo siekiama, be kita ko, skatinti ankstyvą išėjimą į pensiją žemės ūkio sektoriuje ir taip aprūpinti pajamomis pagyvenusius ūkininkus, apsisprendusius baigti ūkininkavimą, bei skatinti pagyvenusių ūkininkų keitimą jaunesniais, kad būtų padidintas žemės ūkio valdų ekonominis gyvybingumas.
- 40 Kad galėtų pasinaudoti šia ankstyvo pasitraukimo paramos schema, ūkininkas turi atitikti tris sąlygas, išvardytas šio reglamento 11 straipsnio 1 dalyje, t. y. turi išties nutraukti komercinį ūkininkavimą, būti ne jaunesnis kaip 55 metų, bet valdos perdavimo metu dar nesulaukęs nustatyto pensinio amžiaus, ir iki perdavimo ūkininkavęs pastaruosius dešimt metų.
- 41 Reglamento Nr. 1257/1999 33m straipsnio 1 dalyje numatyta Lietuvos Respublikai taikoma išimtis dėl ankstyvo išėjimo į pensiją paramos schemas. Šioje nuostatoje numatyta: „[n]ukrypstant nuo [šio reglamento] 11 straipsnio 1 dalies antrosios įtraukos, Lietuvos ūkininkai, kuriems buvo suteikta pieno kvota, gali pasinaudoti ankstyvo išėjimo į pensiją schema tuo atveju, jei jie ūkio perdavimo metu yra jaunesni kaip 70 metų“.
- 42 Taigi Reglamento Nr. 1257/1999 33m straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos formuluotė nepalieka jokių abejonių dėl to, kad joje numatyta nukrypti leidžianti nuostata susijusi tik su Lietuvos ūkininkų amžiumi. Pirmą, iš jos aiškiai matyti, kad šioje nuostatoje numatyta nuo šio reglamento 11 straipsnio 1 dalies „antros įtraukos“ leidžianti nukrypti nuostata, t. y. nuostata, susijusi su amžiaus sąlyga. Antra, bent jau versijose prancūzų, ispanų, italų, portugalų ir anglų kalbomis iš karto po minėto reglamento 33m straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje vartojamų žodžių „tuo atveju, jei“ yra nurodytas ūkininkų amžius.
- 43 Vadinas, priešingai, nei iš esmės teigia Lietuvos Respublika, Reglamento Nr. 1257/1999 33m straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje nenukrypstanta nuo šio reglamento 11 straipsnio 1 dalyje nustatytos sąlygos, susijusios su užsiėmimu prekyne žemės ūkio gamyba, motyvuojant tuo, kad pieno kvotos turėjimas yra lemiamas šios veiklos vykdymo kriterijus. Iš tikrųjų pieno kvota paminėta tik dėl to, kad būtų galima identifikuoti Lietuvos ūkininkus, kurie gali pasinaudoti šioje nuostatoje numatyta su amžiumi susijusia išimtimi.
- 44 Ši nukrypti leidžianti nuostata negali atleisti Lietuvos ūkininkų, norinčių pasinaudoti ankstyvo pasitraukimo parama, nuo pareigos įrodyti, kad jie atitinka kitas Reglamento Nr. 1257/1999 11 straipsnio 1 dalyje išvardytas sąlygas ir, be kita ko, kad jie užsiėmė prekyne žemės ūkio gamyba.
- 45 Šios išvados negali paneigti tai, kad, kaip nurodo Lietuvos Respublika, šio reglamento 33m straipsnio 1 dalyje numatyta nukrypti leidžianti nuostata atsirado dėl to, kad buvo akivaizdžiai atsižvelgta į situaciją Lietuvos pieno sektoriuje. Kaip konstatuota šio sprendimo 43 punkte, pieno kvota paminėta tik dėl to, kad būtų galima identifikuoti Lietuvos ūkininkus, kurie, pasinaudodami su amžiaus sąlyga susijusia išimtimi, gali pasinaudoti ankstyvo pasitraukimo paramos schema. Ši su amžiumi susijusi išimtis gali būti taikoma tik tiems Lietuvos ūkininkams, kuriems buvo suteikta pieno kvota.
- 46 Taigi, Bendrasis Teismas nepadarė jokios teisės klaidos, pirmą, kai skundžiamo sprendimo 72 punkte konstatavo, kad vien tai, jog yra suteikta pieno kvota, neleidžia teigti, kad ūkininkas užsiėmė prekyne žemės ūkio gamyba, ir, antra, kai to sprendimo 83 punkte konstatavo, kad Reglamento Nr. 1257/1999 33m straipsnio 1 dalyje numatyta nukrypti leidžianti nuostata yra susijusi tik su

amžiumi, kurio turi būti sulaukę Lietuvos ūkininkai, kad galėtų pasinaudoti ankstyvo pasitraukimo paramos schema ir kad ši nukrypti leidžianti nuostata neatleidžia jų nuo pareigos laikytis kitų sąlygų, kad galėtų pasinaudoti šia schema.

- 47 Taigi pirmojo apeliacinio skundo pagrindo pirma dalis turi būti atmesta kaip nepagrįsta.
- 48 Dėl apeliacinio skundo pirmojo pagrindo antros dalies, kurioje Lietuvos Respublika tvirtina, kad Bendrasis Teismas, nesilaikydamas savo ir Teisingumo Teismo jurisprudencijos, nustatė minimalią ribą, kurios nepasiekus preziumuojama, kad ūkininkas neužsiima prekyne žemės ūkio gamyba, reikia pažymėti, kad ši dalis grindžiama klaidingu ir neišsamiu skundžiamo sprendimo aiškinimu.
- 49 Iš tiesų, priešingai, nei teigia apeliantė, Bendrasis Teismas teisingai išnagrinėjo situaciją, atsižvelgdamas į Reglamento Nr. 1257/1999 nuostatas ir reikšmingą jurisprudenciją.
- 50 Pirma, iš skundžiamo sprendimo 52–56 punktų matyti, kad Bendrasis Teismas tik priminė, jog per atitikties patvirtinimo procedūrą, kurią atlikus gali būti taikoma fiksuoto dydžio pataisa, Komisija turi didelę diskreciją, o siekdama pateisinti atsisakymą Sąjungos biudžeto lėšomis finansuoti tam tikras išlaidas ji privalo pateikti įrodymų, kad turi rimtų ir pagrįstų abejonių dėl atitinkamos valstybės narės patirtų išlaidų. Valstybė narė savo ruožtu turi pateikti įrodymų, kad buvo įvykdytos sąlygos gauti finansavimą, kurį Komisija atsisakė suteikti.
- 51 Antra, šio sprendimo 65–67 punktuose Bendrasis Teismas priminė, jog tam, kad atitinkamas ūkininkas galėtų pasinaudoti ankstyvo pasitraukimo schema, jis turi užsiimti prekyne žemės ūkio gamyba. Šiuo klausimu šio sprendimo 68 punkte jis pažymėjo, kad vertimasis žemės ūkio veikla siekiant patenkinti savo ar savo šeimos poreikius negali būti prilyginimas veiklos, iš kurios gaunamos pajamos, vykdymui, atitinkančiam „prekinės žemės ūkio gamybos“ apibrėžtį. Šio sprendimo 69 punkte jis taip pat pažymėjo, kad su gamyba susiję kriterijai yra reikalingi tik tam, kad būtų galima nustatyti, ar ūkininkas gavo realių pajamų, tačiau jais nesiekama nustatyti minimalią ūkio ekonominio dinamiškumo ribą, kurios nepasiekus ūkininkas neturėtų teisės gauti ankstyvo pasitraukimo paramos, net jei veiklą vykdė komerciniais tikslais.
- 52 Kaip skundžiamo sprendimo 70 ir 72 punktuose priminė Bendrasis Teismas, šiuo atveju Komisijos abejonės buvo susijusios su tuo, kad vien tai, jog Lietuvos ūkininkas yra įrašytas į duomenų bazę, apimančią asmenis, kuriems suteikta pieno kvota, yra tinkamas kriterijus nusprendžiant, jog toks ūkininkas užsiėmė prekyne žemės ūkio gamyba, nors jam pakako turėti vieną karvę ir parduoti 2 ar 3 litrus pieno per dieną, kad būtų įtrauktas į šią duomenų bazę ir vien dėl to laikomas turinčiu teisę gauti ankstyvo pasitraukimo paramą.
- 53 Lietuvos Respublika turėjo įrodyti, kad Komisijos išvados yra neteisingos ir kad net šie maži ūkiai, kurie buvo įtraukti į pieno kvotų duomenų bazę, gaudavo realių ir nemažų pajamų, taigi atitiko prekinės žemės ūkio gamybos kriterijų, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 1257/1999 11 straipsnio 1 dalies trečią įtrauką, nesant reikalo atsižvelgti į atitinkamo ūkio ekonominio dinamiškumo apimtį.
- 54 Šio sprendimo 73–77 punktuose įvertinęs visus Lietuvos Respublikos pateiktus įrodymus, Bendrasis Teismas 78 punkte padarė išvadą, kad jai nepavyko išsklaidyti rimtų ir pagrįstų Komisijos abejonių dėl galimo ankstyvo pasitraukimo paramos skyrimo Lietuvos ūkininkams, kurie buvo įtraukti į pieno kvotų duomenų bazę, tačiau turėjo tik vieną karvę, todėl negalėjo būti laikomi gaunančiais pajamų iš prekinės žemės ūkio gamybos.
- 55 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad, priešingai, nei teigia apeliantė, Bendrasis Teismas tikrai nenustatė minimalios ribos, kurios nepasiekus būtų preziumuojama, kad nėra užsiimama prekyne žemės ūkio gamyba, t. y. šiuo atveju, kai gaminamas pienas naudojant vieną karvę.

- 56 Vadinas, skundžiamo sprendimo 89 punkte Bendrasis Teismas padarė teisingą išvadą, kad Komisija galėjo turėti abejonių dėl Lietuvos ūkininkų įtraukimo į žemės ūkio duomenų bazes, kaip antai duomenų bazę, apimančią ūkininkus, kuriems suteikta pieno kvota, kaip tinkamo kriterijaus nustatant, ar ūkininkas užsiėmė prekyne žemės ūkio gamyba, prieš galėdamas pasinaudoti ankstyvo pasitraukimo parama.
- 57 Tokiomis aplinkybėmis pirmojo pagrindo antrą dalį reikia atmesti kaip nepagrįstą.
- 58 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pirmąjį apeliacinio skundo pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl antrojo pagrindo

Šalių argumentai

- 59 Pateikdama antrąjį pagrindą Lietuvos Respublika iš esmės teigia, kad skundžiamo sprendimo 74–79 punktuose Bendrasis Teismas iškreipė įrodymus, kai nusprendė, kad ji neįrodė, jog pieno kvotos turėjimas įrodo, kad buvo vykdoma prekyne žemės ūkio gamyba.
- 60 Apeliacinio skundo antrąjį pagrindą sudaro dvi dalys.
- 61 Antrojo pagrindo pirmoje dalyje Lietuvos Respublika iš esmės teigia, kad, remdamasis jos pateiktais įrodymais, skundžiamo sprendimo 74 punkte Bendrasis Teismas turėjo padaryti išvadą, jog ankstyvo pasitraukimo priemonė yra susijusi su pieno kvotų sistema ir Lietuvos ūkininko įregistravimą pieno kvotų duomenų bazėje laikyti reikšmingu kriterijumi skiriant ankstyvo pasitraukimo paramą. Šiuo klausimu Lietuvos Respublika pažymi, kad Bendrajame Teisme rėmėsi 2005 m. balandžio mėn. Komisijos atliktu auditu dėl Lietuvos paramos priemonių taikymo pieno produktų sektoriuje ir Europos Sąjungos Audito rūmų specialiaja ataskaita Nr. 4/2008 dėl 2004 m. gegužės 1 d. į Europos Sąjungą įstojusių valstybių narių pieno kvotų.
- 62 Lietuvos Respublikos teigimu, iš šių dokumentų matyti, kad asmuo dalyvauja rinkoje, ir jie įrodo, kad Lietuvos ūkininkas, kuriam suteikta pieno kvota, užsiėmė prekyne žemės ūkio gamyba. Šiuo atžvilgiu esą nesvarbu tai, kad 2009 m. balandžio 20–24 d. atliekant ankstyvo pasitraukimo priemonės auditą nebuvo atlikta jokios pieno kvotų duomenų bazių kontrolės, nes su pieno kvotų sistema Komisija buvo susipažinusi nuo 2004 metų.
- 63 Lietuvos Respublika taip pat mano, kad skundžiamo sprendimo 74 punkte Bendrasis Teismas klaidingai nusprendė, jog pieno kvotų sistema nėra susijusi su tokiomis kaimo plėtros priemonėmis, kaip ankstyvo pasitraukimo priemonė. Iš Reglamento Nr. 1257/1999 33m straipsnio 1 dalies aiškiai matyti, kad ankstyvo pasitraukimo paramos sumos apskaičiuojamos atsižvelgiant į ūkiui tenkančios pieno kvotos dydį, o tai patvirtina faktą, kad pieno kvotos kriterijus yra lemiamas siekiant gauti paramą.
- 64 Antrojo pagrindo antroje dalyje Lietuvos Respublika nurodo, kad Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 75–79 punktuose neatsižvelgė į jam pateiktus įrodymus, patvirtinančius, jog pieno kvotų suteikimas Lietuvos ūkininkams įrodo, kad jie prekiaavo pienu ir augino tinkamą gyvulių skaičių.
- 65 Šiuo klausimu ji visų pirma teigia, kad šie įrodymai buvo pateikti jos ieškinio 38 punkto 1 dalyje ir pirmojoje instancijoje pateikto dubliko 21 ir 33 punktuose.
- 66 Be to, Lietuvos Respublika tvirtina, kad Bendrasis Teismas neatsižvelgė į jos atsakymus į taikant proceso organizavimo priemones jo pateiktus klausimus, nors šiuose atsakymuose buvo nurodyti devyni kriterijai, įrodantys, kad atitinkami ūkininkai gavo pajamų iš gamybos, o tai reiškia, kad jie užsiėmė prekyne žemės ūkio gamyba.

- 67 Lietuvos Respublika taip pat teigia, kad, priešingai, nei Bendrasis Teismas pažymi skundžiamo sprendimo 76–78 punktuose, ji aiškiai atsakė į klausimą, ar vien ūkininko įtraukimas į pieno kvotų duomenų bazę reiškia, kad jis laikomas užsiimančiu prekyne žemės ūkio gamyba. Ji tvirtina savo atsakyme Bendrajam Teismui aiškiai nurodžiusi, kad „[ji] nuosekliai viso bendradarbiavimo su Komisija procesu laikėsi pozicijos, jog įrašų buvimas duomenų bazėse yra pakankamas pagrindas patvirtinti prekinės žemės ūkio gamybos vykdymo faktą. <...>“.
- 68 Galiausiai ji mano, kad, priešingai, nei skundžiamo sprendimo 79 punkte pažymi Bendrasis Teismas, kiti jos argumentai patvirtina jos poziciją dėl ūkininko įtraukimo į pieno kvotų duomenų bazę svarbos siekiant nustatyti, ar jis vykdo prekyne žemės ūkio gamybą. Taigi, Bendrasis Teismas taip pat turėjo atsižvelgti į jos pateiktus papildomus argumentus, esančius, be kita ko, jos atsakymuose į šio teismo pateiktus klausimus, kurie įrodo, kad 43 % Lietuvos gamintojų negavo pieno kvotos, o tai patvirtina faktą, kad Lietuvos valdžios institucijos tikrino, ar atitinkamas ūkininkas iš tikrųjų dalyvavo rinkoje ir ar gavo pajamų.
- 69 Komisija ginčija šių argumentų pagrįstumą.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 70 Reikia priminti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, remiantis SESV 256 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio pirma pastraipa, Teisingumo Teismas neturi kompetencijos nei konstatuoti faktinių aplinkybių, nei iš principo nagrinėti įrodymų, kuriuos Bendrasis Teismas pripažino tinkamais šioms faktinėms aplinkybėms pagrįsti. Jeigu šie įrodymai buvo gauti teisėtai ir buvo paisyta bendrųjų teisės principų ir procesinių normų, taikomų įrodinėjimo pareigai ir įrodymų tyrimui, tik Bendrasis Teismas turi nustatyti jam pateiktų įrodymų vertę. Todėl toks vertinimas pats savaime, išskyrus šių įrodymų iškraipymo atvejus, nėra teisės klausimas, kurį turi nagrinėti Teisingumo Teismas.
- 71 Toks iškraipymas konstatuotinas, kai, nesant naujų įrodymų, esamų įrodymų vertinimas yra akivaizdžiai klaidingas. Vis dėlto toks iškraipymas turi būti akivaizdžiai matomas iš byloje esančių dokumentų, neatliekant faktinių aplinkybių ir įrodymų vertinimo iš naujo. Be to, jei apeliantas teigia, jog Bendrasis Teismas iškraipė įrodymus, jis privalo aiškiai nurodyti, kokie įrodymai buvo iškreipti, ir įrodyti nagrinėjimo klaidas, dėl kurių mano, kad Bendrasis Teismas iškraipė įrodymus (2019 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Lenkija / Komisija*, C-358/18 P, nepaskelbtas Rink, EU:C:2019:763, 45 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 72 Apeliacinio skundo pagrindu „Dėl faktinių aplinkybių iškraipymo“, kuris apibendrintas taip: „Bendrasis Teismas <...> iškraipė faktines aplinkybes, kai padarė išvadas Skundžiamo sprendimo 74–79 punktuose, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė neįrodė, jog pieno kvotos turėjimas reiškia, kad pareiškėjas užsiėmė prekyne žemės ūkio gamyba, o tai iš esmės neatitinka jam pateiktų bylos dokumentų“, apeliante teigia, kad Bendrasis Teismas iškraipė įrodymus dviem aspektais.
- 73 Pirma, tvirtinimą dėl įrodymų iškraipymo skundžiamo sprendimo 74 punkte, kiek tai susiję su Bendrojo Teismo išvada, kad Komisija galėjo manyti, jog pieno kvotų sistema nėra susijusi su tokiomis kaimo plėtros priemonėmis, kaip ankstyvo pasitraukimo priemonė, galima tik atmesti.
- 74 Iš šio skundžiamo sprendimo punkto, kuris turi būti aiškinamas kartu su to sprendimo 73 punktu, matyti, kad Bendrasis Teismas tik konstatavo, kad nors abu Lietuvos Respublikos nurodyti dokumentai yra susiję su pieno kvotų sistema, vis dėlto jie neįrodo, kad pieno kvotų duomenų bazės veikimas buvo patikrintas 2009 m. balandžio 20–24 d. atliekant auditą dėl ankstyvo pasitraukimo priemonės ir kad todėl Komisija žinojo apie pieno kvotų schemos ir ankstyvo pasitraukimo paramos priemonės ryšį.

Taigi, skundžiamo sprendimo 74 punkte esančią išvadą, kad Komisija galėjo manyti, jog pieno kvotų sistema nėra susijusi su tokiomis kaimo plėtros priemonėmis, kaip ankstyvo pasitraukimo priemonė, Bendrasis Teismas padarė naudodamasis savo suverenėmis galiomis vertinti įrodymus.

- 75 Taip nusprendęs Bendrasis Teismas neiškraipė faktinių aplinkybių ir įrodymų.
- 76 Antra, Lietuvos Respublikos argumentą, kad Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 75–79 punktuose iškraipė įrodymus, nes neatsižvelgė į faktus, kurie turėtų įrodyti, jog norėdami pasinaudoti pieno kvota Lietuvos ūkininkai turėjo įrodyti, jog pieną parduodavo, reikia taip pat atmesti.
- 77 Reikia pažymėti, kad antrojo pagrindo antra dalis iš tikrųjų susijusi su tuo, kad Bendrasis Teismas neatsižvelgė į jam apeliančės pateiktus įrodymus. Vis dėlto pakanka konstatuoti, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 54 punkto, skundžiamo sprendimo 75–81 punktuose Bendrasis Teismas atsižvelgė į visus apeliančės pateiktus įrodymus. Todėl ši argumentą reikia atmesti.
- 78 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, antrąjį pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.
- 79 Kadangi abu Lietuvos Respublikos pateikti apeliacinio skundo pagrindai turi būti pripažinti nepagrįstais, reikia atmesti visą apeliacinį skundą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 80 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį, taikomą apeliacinėse bylose pagal šio reglamento 184 straipsnio 1 dalį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Kadangi Komisija prašė priteisti iš Lietuvos Respublikos bylinėjimosi išlaidas ir pastaroji pralaimėjo bylą, iš jos turi būti priteistos bylinėjimosi išlaidos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (devintoji kolegija) nusprendžia:

1. Atmesti apeliacinį skundą.

2. Priteisti iš Lietuvos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.

Rodin

Šváby

Piçarra

Paskelbtas 2020 m. vasario 27 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Kancleris
A. Calot Escobar

Devintosios kolegijos pirmininkas
S. Rodin